

Wojciech Jerzy Górczyk

KASZTELANOWIE CIECHANOWSCY Z RODU KRASIŃSKICH HERBU ŚLEPOWRON

Abstrakt

Kasztelania ciechanowska już w XVI w. była w rękach Krasińskich. Od roku 1569 r. do roku 1795 było dwudziestu kasztelanów ciechanowskich, z czego ośmiu z rodu Krasińskich, którzy urząd ten sprawowali łącznie przez około osiemdziesiąt lat.

Słowa kluczowe: Krasińscy, Mazowsze w XVII w., kasztelanowie ciechanowscy

Kasztelania

Powstanie kasztelanii, jak zauważa Adam Wolff, jest związane z kształtowaniem się systemu podziału terytorialnego we wczesnym średniowieczu, a podział na kasztelanie jest najstarszym uchwytnym podziałem administracyjnym na Mazowszu¹. Oczywiście z kasztelaniami mamy do czynienia nie tylko na Mazowszu, ale w ogóle w Polsce, a informacje o kasztelaniami jako ośrodkach administracyjno-gospodarczych znajdziemy już u Galla Anonima². Bulla gnieźnieńska (1136 r.) jest kolejnym dokumentem poświadczającym funkcjonowanie kasztelanii w Polsce. W tym ostatnim dokumencie termin *castellum* ma podwójną konotację (w kontekście Nakła), bowiem możemy go tłumaczyć zarówno jako konkretny gród, w którym są pobierane dziesięciny, jak i okręg z którego są pobierane i na tym tle historycy toczyli spory. Wydaje się, że trafnie ten dylemat rozstrzygnął Karol Modzelewski pisząc:

*Nie byłbym przeto skłonny przyłączyć się do interpretacji, które dwuznaczność terminu *castellum* chcą rozstrzygnąć w myśl zasady „albo-albo”. [...] Sens terminu *castellum* jest tu bezsprzecznie podwójny, przy czym mamy do czynienia z dwuznacznością informacyjnie cenną, która zdaje sprawę z dwoistych funkcji desygnatu³.*

¹ A. Wolff, *Studia nad urzędnikami mazowieckimi 1370–1526*, Wrocław–Warszawa–Kraków 1962, s. 9-11.

² K. Modzelewski, *Organizacja gospodarcza państwa piastowskiego X-XIII wiek*, Poznań 2000, s. 85.

³ *Ibidem*, s. 83.

Słusznie też zauważa Modzelewski, że:

[...] skoro grody kasztelańskie były zbiornicami ogółu świadczeń prawa książęcego, to terytorium z którego ściągano do nich daniny pokrywać się musiało w każdym wypadku z okręgiem grodowym⁴.

Można powiedzieć, że dawny okręg grodowy został zastąpiony kasztelanią, a pan grodowy kasztelanem⁵. Jednak chcąc odtworzyć terytorium konkretnie kasztelanii ciechanowskiej natrafimy na poważną przeszkodę, którą jest brak materiałów, stąd nie możemy podać jej dokładnych granic. Nie sposób też dokładnie wskazać kiedy zaczęła się kształtować, ale kasztelan ciechanowski (*Castellanus de Tehonow*), którym był Racibor (*Rethiborius*) jest potwierdzony w dokumencie z 1254 r.⁶ W XIV w. kasztelania jako jednostka podziału terytorialnego zanika, a sam termin „kasztelania” z reguły ma charakter tradycyjny, pozbawiony żywej treści⁷, po którym pozostaje tylko urząd kasztelana, pozbawiony kompetencji zarządzania okręgiem czy samym grodem, a będący tytułarnym urzędem ziemskim. Cytując Adama Wolfa:

W ciągu XIV wieku wchodzi w użycie inny system podziału, którego jednostka jest zwana po łacinie *districtus*. Wprowadzie poszczególne te obwody noszą nazwy pochodzące od głównych miejscowości, a więc przeważnie od dawnych grodów kasztelańskich, jednak różnica nie polega jedynie na zmianie terminu *castellania* na *districtus*⁸.

Districtus była większą jednostką administracyjną od kasztelanii, tym samym mogła składać się z kilku dawnych kasztelanii⁹. Równocześnie z tym podziałem funkcjonował, jak się okazało o wiele trwalszy, podział ze względu na sądownictwo ziemskie. W tym wypadku najmniejszą jednostką administracyjną był powiat sądowy, a kilka powiatów tworzyło ziemię¹⁰.

Zdaniem Anny Borkiewicz-Celińskiej *ziemia ciechanowska, która jako odrębna jednostka terytorialna obejmowała jedną tylko kasztelanję – ciechanowską, z grodem*

⁴ Ibidem, s. 82.

⁵ Por. J. Sperka, *Urzędy i urzędnicy administracji państwowej w Polsce do końca XV wieku*, [w:] *Administracja państwowa i samorząd w Polsce w ujęciu historyczno-prawnym. Wybrane zagadnienia*, red. E. Mreńca, P.B. Zientarski, B. Czwojdrak, Warszawa 2018, s. 14.

⁶ *Ziemowit książę Mazowiecki nadaje biskupowi Płockiemu wieś Proszkowo*, [w:] *Kodeks Dyplomatyczny Księstwa Mazowieckiego*, J.T. Lubomirski (wyd.), Warszawa 1863, s. 18.

⁷ A. Wolff, op. cit., s. 9-11.

⁸ Ibidem, s. 11.

⁹ Ibidem.

¹⁰ A. Borkiewicz-Celińska, *Osadnictwo ziemi ciechanowskiej w XV wieku (1370–1526)*, [w:] *Studia z dziejów osadnictwa*, t. 8, Wrocław–Warszawa–Kraków 1970, s. 16.

*kasztelańskim w Ciechanowie, również pokrywa się z districtus Czechonoviensis*¹¹. Jak zauważył A. Wolff *na ziemię ciechanowską (z kasztelanią ciechanowską) składały się trzy powiaty: ciechanowski, przasnyski i czerwiński, później zwany sąchockiński*¹². Sochocin stał się ośrodkiem powiatu po 1495 r., czyli po włączeniu księstwa płockiego do Królestwa Polskiego¹³.

Pomimo tych zmian urząd kasztelana nadal pozostawał atrakcyjny dla elit możnowładczych, bowiem od połowy XV w. kasztelan zasiadał w radzie królewskiej, a później zapewniał miejsce w senacie. W 1569 r. ustalono hierarchię urzędów senatorskich. Pierwszy w tej hierarchii był arcybiskup gnieźnieński, a wśród senatorów świeckich kasztelan krakowski. Pozostałe kasztelanie podzielono na większe i mniejsze i co do zasady kasztelanowie w hierarchii zajmowali miejsce za wojewodami (wyjątkiem był wspomniany kasztelan krakowski), dalej w hierarchii urzędów ziemskich byli podkomorzy, cześnik, stolnik itd.¹⁴ Wyższe miejsce w hierarchii senatorów zapewniała kasztelania większa, w tym wypadku senator podczas obrad zasiadał na krześle, stąd był nazywany krzesłowym, zaś kasztelan mniejszy zasiadał na ławie, stąd był nazywany drążkowym. Kasztelania ciechanowska została zaliczona do kasztelanii mniejszych, zapewniając w hierarchii senatorów 130. miejsce na 136 senatorów, przy czym województwo mazowieckie miało dwóch senatorów większych: wojewoda mazowiecki, kasztelan czerski, oraz sześciu mniejszych: kasztelan warszawski, wiski, wyszogrodzki, zakroczymski, ciechanowski i liwski¹⁵.

Ród Krasińskich

Krasińscy byli szlachtą mazowiecką, ich gniazdo rodowe znajdowało się w Krasnem w ziemi ciechanowskiej w województwie mazowieckim (1529–1795). Członkowie rodu piastowali zaszczytne urzędy zarówno państwowe, jak i kościelne. Byli wojewodami, kasztelanami, starostami, generałami, biskupami, prałatami i kanonikami. Protoplastą rodu Krasińskich był Sławomir de Krasne herbu Ślepowron, o którym Adam Boniecki pisze:

Najdawniejszym dziedzicem Krasnego, w aktach wspomnianym, jest Sławomir, któremu sąd ziemski ciechanowski oznaczył w 1372 r. granice Krasnego, od

¹¹ Ibidem, s. 16.

¹² A. Wolff, op. cit., s. 19.

¹³ XV – wieczna nazwa miejscowości brzmiała „Sąchock”, obecnie „Sochocin”. W literaturze dla określenia XV-wiecznego powiatu, którego ośrodkiem była ta miejscowość przyjmuje się historyczną nazwę „sąchocki” – por. A. Borkiewicz-Celińska, op. cit., s. 23, p. 52; A. Wolff, op. cit. s. 21.

¹⁴ J. Sperka, op. cit., s. 18.

¹⁵ F. Koneczny, *Dzieje administracji w Polsce w zarysie*, Wilno 1924, s. 177-178; T. Waga, *Wyciąg z geografii polskiej*, Poznań 1856, s. 9.

własności sąsiedniej Niedomysła. Tenże sam Sławomir z Krasnego, wspólnie z Krystynem z Drozdzi, nabył w 1377 r. Czernicę, w ziemi ciechanowskiej, od Pełki z Czernic. Sławomira synów dwóch: Rostaw i Jasiek. Śmichna, pozostała wdowa po Jaśku [...]»¹⁶.

Sławomir był fundatorem parafii i kościoła w Krasnem w 1380 r.¹⁷, który z czasem stanie się mauzoleum rodzonym Krasieńskich. Dokument, na który powołuje się Adam Boniecki to wyrok sądu ziemskiego ciechanowskiego z 15 marca 1372 r., przechowywany w Bibliotece Ordynacji Krasieńskich do 1944 r., kiedy to został zniszczony przez Niemców. Dzisiaj wiemy o nim za sprawą przedwojennego katalogu autorstwa Adama Wolffa¹⁸. Wspomniany wyrok rozstrzygał spór pomiędzy Sławomirem de Krasne a jego sąsiadem Niedomysłem de Chodupie. Synem Jaśka i Śmichny był Sławomir (Sławek), sędzia ziemski różański i makowski (1427–1451); od jego synów wywodzą się mieli Rembowski, Łanieccy i Szczuccy. Od syna Sławomira – Mikołaja z Krasnego, stolnika ciechanowskiego (1468–1483), który był żonaty z Katarzyną wywodzi się ród Krasieńskich z Krasnego herbu Ślepowron. Synem Mikołaja był Andrzej (†1497) żonaty z Aleksandrą de domo Dzierzgowską. Z ich małżeństwa urodził się Jan (†1546), który poślubił Katarzynę z Murowanego Mniszewa. Ich synami byli: Franciszek Krasieński, biskup krakowski, podkanclerzy koronny, oraz Andrzej (†1588), sędzia ziemski ciechanowski, który poślubił Katarzynę de domo Czernicką h. Jastrzębiec. Z tego małżeństwa urodził się Stanisław (†1617) wojewoda płocki, chorąży płocki, pierwszy kasztelan ciechanowski z tego rodu, kasztelan sierpecki, podlaski oraz płocki i Franciszek (†1603), drugi z tego rodu kasztelan ciechanowski. Podkreślić należy, że Krasieńscy za panowania Jana Kazimierza Wazy skupili w swoich rękach większość królewskich ziem w województwie płockim¹⁹. Stanowili elitę nie tylko województwa mazowieckiego, gdzie było ich gniazdo rodowe, ale także województwa płockiego²⁰. Jak zauważa Stefan Ciara na Mazowszu (województwo mazowieckie i płockie) w obsadzie krzesła wojewodzieńskich i kasztelańskich dominowali w pierwszym rzędzie przedstawiciele rodu Krasieńskich, ponadto Prażmowscy, Wesslowie, Warszycy, Ossolińscy, Laskowscy, Rudzińscy²¹. S. Ciara konstatuje, że w czasie panowania Wazów:

¹⁶ A. Boniecki, *Herbarz polski*, cz. 1. *Wiadomości historyczno – genealogiczne o rodach szlacheckich*, t. 12, Warszawa 1908, s. 184.

¹⁷ T. Żebrowski, *Kościół (XIV – początek XVI w.)*, [w:] *Dzieje Mazowsza*, red. H. Samsonowicz, t. 1, Pułtusk 2006, s. 472.

¹⁸ A. Wolff, *Inwentarz Dokumentów Biblioteki Ordynacji Krasieńskich*, sygn. IV, k. 12, nr 25, [Biblioteka Narodowa].

¹⁹ S. Ciara, *Senatorowie i dygnitarze koronni w drugiej połowie XVII wieku*, Wrocław 1990.

²⁰ J. Choińska-Mika, *Sejmiki mazowieckie w dobie Wazów*, Warszawa 1998, s. 7.

²¹ Por. S. Ciara, op. cit., s. 19.

Kariery rozpoczęte od kasztelanii większych w ponad połowie wypadków prowadziły do urzędów wojewodzińskich (w czasach saskich było to rzadkością). Niemal 45% osób z tej grupy poprzestawało jednak tylko na kasztelaniach. Rozpoczęcie kariery od kasztelanii drążkowej jedynie Stanisławowi Lanckorońskiemu i Janowi Kazimierzowi Krasińskiemu umożliwiło awans do grona ministrów (hetman polny, podskarbi wielki)²².

Musimy doprecyzować wyżej przytoczoną opinię, bowiem w przypadku Krasińskich droga do urzędów wojewodzińskich często wyglądała w ten sposób, że obejmowali oni kasztelanię drążkową – ciechanowska, aby przejść następnie na kasztelanię większą – płocką, a dalej sięgali po urząd wojewody. Taki przebieg kariery obserwujemy u Stanisława Krasińskiego (†1617), który z kasztelanii ciechanowskiej przeszedł na kasztelanię sierpską później podlaską i płocką, aby ostatecznie zostać wojewodą płockim. Podobnie wyglądała kariera wspomnianego Jana Kazimierza Krasińskiego (†1669), który z kasztelanii ciechanowskiej przeszedł na warszawską, później na płocką i następnie zasiadł na fotelu wojewody płockiego, ale karierę zaczynał nie od kasztelanii ciechanowskiej, a od podkomorstwa ciechanowskiego. Inaczej wyglądała kariera Wojciecha Krasińskiego (†1691), która rozpoczęła się od urzędu starosty płockiego, a dopiero później objął także urząd kasztelana ciechanowskiego i z tego urzędu bezpośrednio postąpił na fotel wojewody mazowieckiego. Odmienna droga do fotela wojewodzińskiego była udziałem Jana Dobrogosta Krasińskiego (†1717), który bardzo długo posiadał różne starostwa, następnie został referendarzem koronnym, nie posiadał jednak żadnej kasztelanii i dopiero w 1688 r. zasiadł na fotelu wojewody płockiego i tym samym w senacie. Żaden z wymienionych wyżej wojewodów, łącznie z Janem Kazimierzem, nie zaczynał swojej kariery od urzędu kasztelana drążkowego (ciechanowskiego) i tylko jeden, Wojciech, przeszedł na fotel wojewody bezpośrednio z kasztelanii drążkowej – ciechanowskiej²³.

Kasztelanowie ciechanowscy z rodu Krasińskich

Stanisław Krasiński (1586–1590)

Kasztelania ciechanowska już w XVI w. była w rękach Krasińskich, a pierwszym z rodu Krasińskich, który dzierżył tę kasztelanię, jak wcześniej wspomniano, był Stanisław, syn Andrzeja, chorąży płocki od 1583 r., który objął ją w 1586 r. po Mikołaju Kossobudzkim²⁴. W okresie bezkrólewia należał do najbliższych

²² Ibidem, s. 39.

²³ W.J. Górczyk, *Wojciech Krasiński (†1691) – starosta płocki, kasztelan ciechanowski i wojewoda mazowiecki*, „Notatki Płockie” 2022, nr 2, s. 6.

²⁴ L. Kieniewicz, *Senat za Stefana Batorego*, Warszawa 2000, s. 307.

współpracowników Anny Jagiellonki, przyczynił się do elekcji Zygmunta III, który później udzielał mu poparcia. Dzięki temu bardzo szybko awansował w hierarchii senatorów, kolejno był kasztelanem sierpeckim (1590) po śmierci Wojciecha Krasieńskiego (†1590), podlaskim (1593), płockim (1596) i w końcu wojewodą płockim (1600-1617)²⁵. Był żonaty z Małgorzatą ze Starożrebskich Sobiejuskich, bratanicą Wojciecha Starożrebskiego Sobiejuskiego, h. Dołęga, biskupa przemyskiego. Po śmierci Małgorzaty poślubił Annę z Miechowskich. Z Anną miał pięć córek i dziewięciu synów, wśród których byli kolejni kasztelanowie ciechanowscy: Jan Kazimierz, Ludwik i Stanisław²⁶.

Fot. 1. Katedra płocka. Nagrobek Stanisława Krasieńskiego, wojewody płockiego, kasztelana ciechanowskiego
Fot. P. Witan

²⁵ Archiwum Główne Akt Dawnych w Warszawie (dalej: AGAD), Metryka Koronna, sygn. MK 135, k. 819v-820; J. Maciszewski, *Krasieński Stanisław*, [w:] *Polski Słownik Biograficzny*, t. 15, Wrocław-Warszawa-Kraków 1970 (Dalej: PSB, t. 15), s. 191-192.

²⁶ K. Niesiecki, *Herbarz Polski, powiększony dodatkami z późniejszych autorów, rękopisowi (...)*, J.N. Bobrowicz (wyd.), Lipsk 1840, t. 5, s. 368.

Franciszek Krasieński (1590–1603)

Kolejnym kasztelanem ciechanowskim został Franciszek Krasieński (†1603), sędzia ziemski ciechanowski. Objął kasztelanię w 1590 r. po wyżej wspomnianym Stanisławie, swoim bracie, który tego roku przechodził na urząd kasztelana sierpeckiego. Franciszek był wojskim różańskim, a od 1588 r. sędzią ziemskim ciechanowskim²⁷. Ten ostatni urząd otrzymał w uznaniu zasług jego rodziny dla

Fot. 2. Franciszek Krasieński, kasztelan ciechanowski. Drzewo genealogiczne rodu Krasieńskich. Litografia, kopia miedziorytu W. Siennicki (1772). Biblioteka Narodowa, sygn. G.53531.

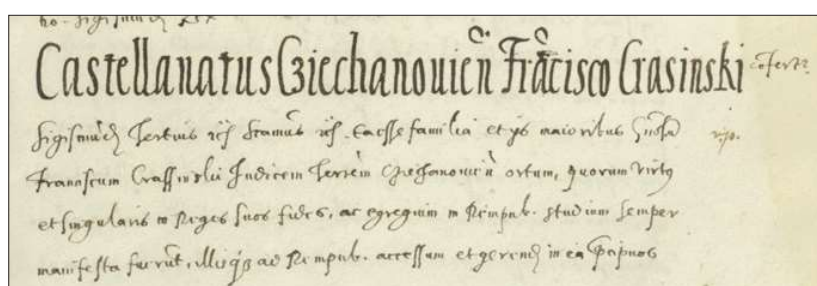
Domu Jagiellonów i za odważną służbę pod Pskowem w czasie wojny z Moskwą²⁸. Możemy przypuszczać, że jeżeli mowa o zasługach rodu Krasieńskich dla Jagiellonów to chodzi tutaj przede wszystkim o osobę biskupa krakowskiego Franciszka Krasieńskiego (†1577), od 1560 r. sekretarza króla, od 1568 r. podkanclerzego koronnego. Z całą pewnością duży wpływ na objęcie tego urzędu miał, o czym nie wspomniano w dokumencie, przywoływany tutaj Stanisław Krasieński. Jednak zaznaczmy, że Franciszek faktycznie miał duże zasługi podczas wojny z Moskwą (1579–1581), brał udział w szturmie Połocka, zaś pod Pskowem został ciężko ranny²⁹. Po przejściu Franciszka na kasztelanię ciechanowską

²⁷ AGAD, Metryka Koronna, sygn. MK 135, k. 819; A. Boniecki, op. cit., s. 191, 194.

²⁸ AGAD, Metryka Koronna, sygn. MK 134, k. 398v-399.

²⁹ A. A. Kosiński, *Przewodnik heraldyczny. Monografie kilkudziesięciu znakomitszych*

(nominację otrzymał 11 lipca 1590 r.), sędzią ziemskim ciechanowskim został Mikołaj Żochowski z Krotowa³⁰. W 1601 r. był marszałkiem Trybunału Koronnego, zdaniem Bonieckiego deputatem z województwa mazowieckiego do tegoż był już od 1594 r.³¹ Był żonaty z Katarzyną Kołozębską, a jego drugą żoną była Zofia Niemojewska herbu Rolicz, kasztelanka chełmińska, z obu małżeństw miał tylko córki³². Po śmierci Franciszka Krasińskiego kasztelania ciechanowska przeszła w ręce Andrzeja Baranowskiego (1603–1606). Później przeszła w ręce Jana Jakuba Podoskiego (1607–1616), aby ponownie powrócić do Krasińskich w 1637 r., po śmierci Franciszka Wessla (1618–1636)³³.

Fot. 3. AGAD, Król nadaje urząd kasztelana ciechanowskiego Franciszkowi Krasińskiemu – 11 lipca 1590 r. Metryka koronna, sygn. MK 135, k. 819.

Jan Kazimierz Krasiński (1637)

21 stycznia 1637 r., kasztelanię ciechanowską, wakującą po śmierci Wessla, otrzymał Jan Kazimierz Krasiński (†1669 r.), podkomorzy ciechanowski, syn wspomnianego Stanisława, wojewody płockiego. Gruntownie wykształcony, ukończył kolegium jezuitów w Pułtusk, studiował w Strasburgu (1623), Bazylei (1623–1628) i Norymberdze (1628)³⁴. Karierę polityczną rozpoczął wcześniej,

znakomitych rodzin, Kraków 1877, s. 391.

³⁰ AGAD, Metryka Koronna, sygn. MK 135, k. 819-819v; sygn. MK 136, k. 153v.

³¹ S.J. Duńczewski, *Herbarz wielu domów korony polskiej y W. X. Litewskiego...*, t. 1, Kraków [1757], s. 346; A. Boniecki, op. cit., s. 191.

³² Ibidem; K. Niesiecki, op. cit., t. 5, s. 368.

³³ W dokumencie z maja 1635 r. Franciszek Wessel występuje jako kasztelan ciechanowski. W marcu 1635 r. jako kasztelan ciechanowski podany jest także Jan Boguski (Joanni Boguski Casteallano Ciechanouien), ale jest to oczywisty błąd. Boguski był kasztelanem czeskim AGAD, Metryka koronna, sygn. MK 180, k. 248 – 249v, k. 427-427v, k. 635v-636v; sygn. MK 182, k. 154v; K. Niesiecki, op. cit., t. 7, Lipsk 1841, s. 351; K. Chłapowski, *Starostowie w Wielkopolsce, na Kujawach i Mazowszu 1565–1696 (materiały źródłowe)*, Warszawa 2007, s. 74.

³⁴ W dokumencie podano, że Jan Kazimierz Krasiński otrzymuje w wakującą kasztelanię ciechanowską, ale nie podano po czyjej śmierci. Jednak wiadomo, że kasztelania wakuwała po śmierci Franciszka Wessla – AGAD, Metryka Koronna, sygn. MK 182, k. 154 v-155; M. Broniarczyk, *Wykształcenie świeckich senatorów w Koronie za Władysława IV*, „Kwartalnik Historyczny” 2012, nr 2, s. 283; A. Przyboś, *Krasiński Jan Kazimierz*, [w:] PSB, t. 15, s. 179.

Fot. 4. Jan Kazimierz Krasiński, podskarbi wielki koronny, wojewoda płocki i kasztelan ciechanowski. Drzewo genealogiczne rodu Krasińskich. Litografia, kopia miedziorytu W. Siennicki (1772). Biblioteka Narodowa, sygn. G.53530.

był dworzaninem i sekretarzem królów Zygmunta III i Władysława IV. W 1630 r. został marszałkiem sejmiku generalnego mazowieckiego, posłował na sejmy z ziemi ciechanowskiej w 1631, 1633 i 1634 r., kiedy to został komisarzem do zapłaty wojsku i ponownie marszałkiem sejmiku generalnego. W tym samym roku (1634) został podkomorzym ciechanowskim³⁵. W 1636 r. Jakub Podoski, starosta ciechanowski ustąpił mu, za zgodą króla, praw dożywotnich do wójtostwa przasnyskiego³⁶.

W 1637 r., więc w tym samym roku w którym objął kasztelanię ciechanowską, otrzymał kasztelanię warszawską, a w 1648 r. płocką³⁷. W tym samym roku jako kasztelan przewodził województwu płockiemu na sejmach w okresie bezkrólewia, wobec wakatów na fotelu wojewody i biskupa – wojewoda Jan Stanisław

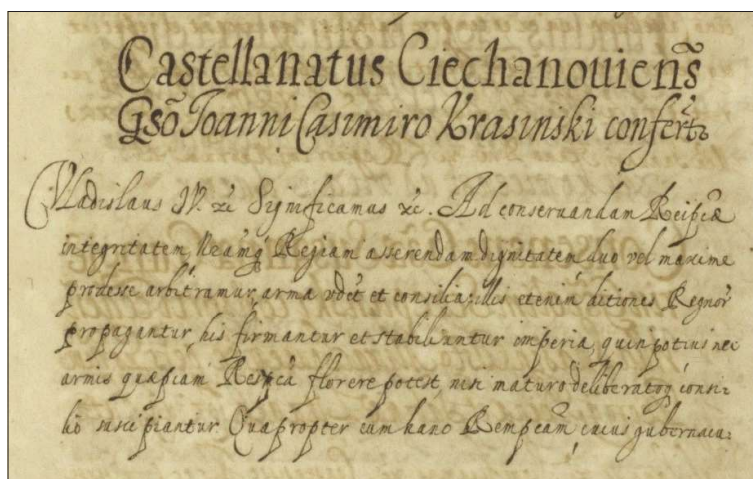
³⁵ A. Przyboś, op. cit., s. 179.

³⁶ Ponadto Podoski ustąpił Krasińskiemu prawa do wsi Małowidz i Połomia z wójtostwami (powiat ciechanowski), a także do młynów, przy mieście Przasnyszu i do młyna zwanego Ruda. Jan Kazimierz w 1641 r. wszystkie te prawa, łącznie z wójtostwem przasnyskim, przekazał swojemu bratu Stanisławowi Krasińskiemu (AGAD, Metryka Koronna, sygn. MK 182, k. 98-98 v; sygn. MK 186, k. 288-289).

³⁷ A. Przyboś, op. cit., s. 179.

Karnkowski zmarł w 1647 r., a stolica biskupa w płocku była nieobsadzona³⁸. W 1650 r. został wojewodą płockim. Był silnie związany z dworem Wazów, szczególnie wspierał w polityce królową Ludwikę Marie Gonzagę. Jego drugie małżeństwo zostało zaaranżowane przez królową, a jego żoną została dama dworu królowej Amata Andrea Andrault hrabianka de Langeron³⁹.

W 1658 r. został podskarbisem wielkim koronnym. Skupił olbrzymią ilość starostw grodowych i niegrodowych. W jego rękę pozostawały starostwa: grabowskie, płockie, nowokorczyńskie, łomżyńskie, przasnyskie, nowomiejskie, łucyńskie, parczewskie, wielborskie, opinogórskie i ciechanowskie. Starostwo niegrodowe opinogórskie w XIX w. stało się podstawą utworzonej przez Wincentego Krasińskiego ordynacji opinogórskiej. Odkupił od Bogustawa Radziwiłła Węgrów i Starą Wieś. W Węgrowie wspólnie z synem Janem Dobrogostem ufundował kościół i klasztor reformatów, Starą Wieś przemianował na Krasny Dwór. Z pierwszego małżeństwa z Urszulą z Grzybowskich, herbu Prus, kasztelanką lubelską, miał syna, wspomnianego, Jana Dobrogosta, referendarza koronnego i wojewodę płockiego⁴⁰.

Fot. 5. AGAD, Król nadaje Janowi Kazimierzowi Krasińskiemu, urząd kasztelana ciechanowskiego – 21 stycznia 1637. Metryka koronna, sygn. MK 182, k 154v

³⁸ R. Zieliński, *Województwo Płockie w bezkrólewicach i na elekcjach: część III*, „Notatki Płockie” 1959, nr 4, s. 29; idem, *Chronologia senatorów płockich*, „Notatki Płockie” 1958, nr 3, s. 38-39.

³⁹ W.J. Górczyk, *Maria Cecylia Krasińska – wizytka warszawska. Działalność translatorska i wydawnicza klasztoru wizytek warszawskich w drugiej połowie XVII wieku*, [w:] *Herstoria. Autorki i bohaterki tekstów kultury*, red. J. Getka, I. Krycka-Michnowska, Warszawa 2022, s. 81.

⁴⁰ A. Przyboś, op. cit., s. 179-180.

Ludwik Krasieński (1637–1644)

W 1637 r. po objęciu kasztelanii warszawskiej przez Jana Kazimierza, 10 września tego roku kasztelanem ciechanowskim został Ludwik Krasieński (†1644 r.)⁴¹, starosta płocki od 1614 r., wypada dodać, że to właśnie Ludwikowi starostwo płockie zawdzięcza podźwignięcie z upadku, w jakim znalazło się pod koniec XVI w. i na początku XVII w.⁴² Posłował na sejmy z województwa płockiego w latach 1620, 1621, 1629. W 1632 r. brał udział w sejmie elekcyjnym jako poseł z województwa płockiego. Ryszard Zieliński napisał o nim na tymże sejmie, że był *wykazującym sporą, ale mało sensowną politycznie, dozę indywidualności*⁴³. Został wybrany do deputacji *ad compositionem inter status*. Jako delegat z województwa płockiego pieczętował akt elekcji Zygmunta III⁴⁴. Posłował później na sejmy w 1634 r. i 1637 r. Kasper Niesiecki zapisał o nim: *mąż rycerski*,

Fot. 6. Ludwik Krasieński, kasztelan ciechanowski, starosta płocki. Drzewo genealogiczne rodu Krasieńskich. Litografia, kopia miedziorytu W. Siennicki (1772). Biblioteka Narodowa, sygn. G.53531.

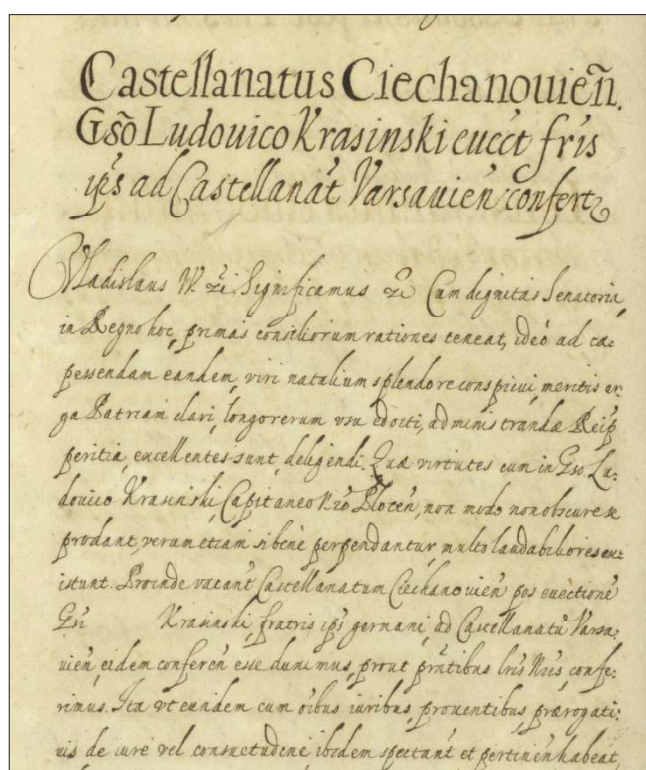
⁴¹ AGAD, *Metryka Koronna*, sygn. MK 182, k. 299 v-300; J. Bąkowa, *Krasieński Ludwik*, [w:] PSB, t. 15, s. 186.

⁴² Z 12 marca 1614 r. pochodzi konsens dla Jana Tęczyńskiego na cesję starostwa na rzecz Ludwika Krasieńskiego (K. Chłapowski, op. cit., s. 84-85; A. Sucheni-Grabowska, S.M. Szacherska, *Przedmowa*, [w:] *Lustracje województwa płockiego 1565–1789*, A. Sucheni-Grabowska, S.M. Szacherska (wyd.), Warszawa 1965, s. XXX).

⁴³ R. Zieliński, *Województwo Płockie w bezkrólestwach i na elekcjach...*, s. 25.

⁴⁴ *Ibidem*, s. 27.

czego wielkie dał dowody na Szwedach i na Moskwie⁴⁵. Fundował kościół i klasztor karmelitów trzewickowych w Woli Gułowskiej, która była jego własnością. Była to jedna z najbardziej okazałych fundacji kościelnych Krasińskich, trwała ponad 100 lat, a wspierały ją także inne rody, min. Firlejowie⁴⁶. Ożenił się z Agnieszką z Kryskich herbu Prawdzic, kasztelanką raciąską, z tego małżeństwa miał synów: Dominika, Wojciecha (Olbrychta), na którego scedował starostwo płockie⁴⁷, Stanisława, który wybrał stan duchowny – został kustoszem poznańskim i proboszczem płockim oraz Szczęsnego (Felicjana), podkomorzego ciechanowskiego⁴⁸.

Fot. 7. AGAD, Król nadaje Ludwikowi Krasińskiemu, staroście płockiemu, urząd kasztelana ciechanowskiego, wakujący po objęciu kasztelanii warszawskiej przez Jana Kazimierza Krasińskiego – 10 września 1637 r., Metryka koronna, sygn. MK 182, k 299v.

⁴⁵ K. Niesiecki, op. cit., t. 5, s. 370.

⁴⁶ W.J. Górczyk, *Fundacje kościelne Krasińskich na Mazowszu. Zarys problematyki*, „Notatki Płockie” 2021, nr 4, s. 16.

⁴⁷ Ludwik Krasiński 30 lipca 1643 r., za zgodą króla Władysława IV, dokonał cesji starostwa płockiego na rzecz Wojciecha (AGAD, Metryka Koronna, sygn. MK 189, k. 1-2).

⁴⁸ W.J. Górczyk, *Wojciech Krasiński (†1691)...*, op. cit., s. 3-4.

Stanisław Krasiński (1644–1650)

Po śmierci Ludwika kasztelanem ciechanowskim został jego brat Stanisław (†1654), podkomorzy ciechanowski, który w tym samym roku (1644) otrzymał konsens na wykup starostwa janowskiego, w 1648 r. otrzymał starostwo nowomiejskie, a w 1650 r. objął kasztelaninę płocką po Janie Kazimierzu Krasińskim⁴⁹. Był elektorem Jana Kazimierza Wazy⁵⁰. Ukończył kolegium jezuickie w Pułtusi (1617)⁵¹. Trzykrotnie żonaty, pierwszą żoną była Katarzyna Szczawińska wojewodzianka brzesko-kujawska, drugą Teodora Grzybowska kasztelanka lubelska (siostra Urszuli – pierwszej żony Jana Kazimierza), trzecią Barbara Noskowska starościanka chęcińska. Po objęciu kasztelanii płockiej ciechanowska przeszła w ręce jego bratanka Wojciecha (Albrychta) syna Ludwika. Jego syn Jakub to podkomorzy płocki i starosta nowokorczyński (†1660). Pozostali synowie wybrali

Fot. 8. Stanisław Krasiński, kasztelan płocki i ciechanowski. Drzewo genealogiczne rodu Krasińskich. Litografia, kopia miedziorytu W. Siennicki (1772). Biblioteka Narodowa, sygn. G.53531.

⁴⁹ Starostwo janowskie scedowała na Stanisława Helena Borukowskiej (de Borkow) wdowa po Janie Duczmińskim (AGAD, *Metryka Koronna*, sygn. MK 189, k. 191–192; sygn. Ks. Ref. 8, k. 19–22v).

⁵⁰ A. Boniecki, op. cit., s. 192; K. Niesiecki, op. cit., t. 5, s. 370.

⁵¹ M. Broniarczyk, op. cit., s. 284.

stan duchowny – Władysław, został kanclerzem diecezji płockiej i proboszczem w kościele św. Michała w Płocku, a Mikołaj kanonikiem płockim. Miał też córki: Annę, Mariannę i Cecylię, która wstąpiła do zakonu wizytek, była konsyliarką w klasztorze warszawskim i dwie kadencje przełożoną w klasztorze krakowskim⁵².

Wojciech (Albrycht) Krasiński (1650–1663)

Starosta płocki, syn Ludwika, poślubił ok. 1640 r. Zuzannę Koniecpolską herbu Pobóg, kasztelanek chełmską, która wniosła klucz dobromiński z Dobromilem do rodziny Krasińskich⁵³. Nie znamy daty śmierci Zuzanny, ale możliwe, że miało to związek z najazdem Ludwika Niezabitowskiego (†1675) w 1661 r. na Dobromil, który zdobył szturmem, a w którym wówczas przebywała ciężarna Zuzanna Krasińska, która musiała uciekać przed żołnierzami Niezabitowskiego, co zakończyło się niestety poronieniem⁵⁴.

Podczas najazdu szwedzkiego wziął udział w bitwie pod Nowym Dworem 20-30 września 1655 r., u boku swojego stryja, wspomnianego wcześniej Jana Kazimierza Krasińskiego, wówczas już wojewody płockiego, który dowodząc pospolitym ruszeniem z Mazowsza bezskutecznie próbował zatrzymać wojska szwedzkie feldmarszałka Gustawa Stenbocka. W 1675 r. poślubił Ludwikę Marię, córkę Balthasara von der Goltza. Mariaż ten wymagał zgody nuncjatury apostołskiej, ponieważ przyszła małżonka wojewody była wyznania luteranckiego. W 1663 r. został wojewodą mazowieckim. Wówczas był jedynym wojewodą z rodu (Jan Kazimierz Krasiński złożył urząd wojewody płockiego w 1658 r., gdy obejmował urząd podskarbiego koronnego⁵⁵). Kasztelania ciechanowska wówczas przeszła w ręce jego brata Dominika (†1713), chorążego płockiego⁵⁶. Po roku 1683 Wojciech całkowicie zniknął z życia publicznego, zmarł bezpotomnie w 1691 r.⁵⁷ Na przedmieściach Płocka posiadał folwark z placem Alanowskim i dworem starościńskim przy drodze od bramy bielskiej do ziemi

⁵² W.J. Górczyk, *Maria Cecylia Krasińska...*, op. cit., s. 101-103.

⁵³ Klucz dobromiński pozostawał w rękach Krasińskich do 1754 r., kiedy to Zofia z Krasińskich primo voto Tartłowa poślubiła księcia Antoniego Lubomirskiego i przekazała klucz Lubomirskim (K. Niesiecki, op. cit., t. 5, s. 369).

⁵⁴ W.J. Górczyk, *Wojciech Krasiński (†1691)...*, op. cit., s. 3-11.

⁵⁵ R. Zieliński, *Chronologia senatorów płockich...*, s. 39.

⁵⁶ *Krasińscy*, [w:] *Encyklopedia powszechna*, S. Orgelbrand (wyd.), t. 15, Warszawa 1864 (dalej: *Encyklopedia Orgelbranda*), s. 966; S.K. Kossakowski, *Monografie historyczno – genealogiczne niektórych rodzin polskich*, t. 2, Warszawa 1860, s. 351-352.

⁵⁷ S. Uruski, *Rodzina. Herbarz szlachty polskiej*, t. 8, Warszawa 1911, s. 25; A. Boniecki, op. cit., s. 199. Wdowa po Wojciechu, Ludwika Maria, wyszła za mąż za Władysława Jozafata Sapięhę, cześnika litewskiego. W 1692 r. scedowała na Sapięhę starostwo płockie (ten zresztą używał tytułu starosty płockiego już wcześniej).

Fot. 9. Wojciech (Albrycht) Krasiński, wojewoda mazowiecki, kasztelan ciechanowski, starosta płocki. Drzewo genealogiczne rodu Krasińskich. Litografia, kopia miedziorytu W. Siennicki (1772). Biblioteka Narodowa, sygn. G.53531.

dobrzyńskiej (obecnie rejon ulic Łukasiewicza, Nowowiejskiego i Ostatniej w Płocku) od jego nazwiska nazywany Krasną Wolą (wcześniej był nazywany Makowszczyzną), na który uzyskał w 1677 r. libertację⁵⁸. Folwark ten przeszedł na jego brata Szczęsnego (Feliksa), podkomorzego ciechanowskiego, który odtąd pisał się Szczęсны na Krasnej Woli Krasiński⁵⁹.

Dominik Krasiński (1663–1680)

Dominik Krasiński, syn Ludwika, chorąży płocki, dziedzic Zegrza⁶⁰, był podkomorzym elektem ciechanowskim w 1661 r., ale ostatecznie urząd ten objął jego

⁵⁸ *Inwentarz konstytucy koronnych y W.X. Litewskiego*, M.M. Ładowski (wyd.), Lipsk 1773, s. 226; *Volumina Legum: Prawa, konstytucje y przywileje Królestwa Polskiego y Wielkiego Xięstwa Litewskiego y wszystkich Prowincyi należących [...] uchwalone*, t. 5, Warszawa 1738, s. 490; J. Łempicki, *Herbarz Mazowiecki*, t. 1, Poznań 1997, s. 26, *Lustracja województwa płockiego z 1664 r.*, op. cit., s. 82.

⁵⁹ *Volumina Legum*, t. 5, s. 869, 927, 944; Elektorów poczet którzy niegdyś głosowali na elektów Jana Kazimierza roku 1648, Jana III roku 1674, Augusta II. roku 1697, i Stanisława Augusta roku 1764 [...], O. Pietruski (wyd.), s. 172; A. Boniecki, op. cit. s. 205.

⁶⁰ Ostatnią dziedziczką Zegrza z rodu Krasińskich była Jadwiga z Krasińskich ks. Radziwiłłowa (1842–1913), żona ks. Michała Radziwiłła.

Fot. 10. Dominik Krasieński, kasztelan ciechanowski. Drzewo genealogiczne rodu Krasieńskich. Litografia, kopia miedziorytu W. Siennicki (1772). Biblioteka Narodowa, sygn. G.53531

brat Szczęsny (Felicjan). Dominik był żonaty z Katarzyną Młocką⁶¹. Był protoplastą linii oboźnickiej Krasieńskich⁶². Elektor Jana Kazimierza z województwa płockiego, Michała Wiśniowieckiego i Augusta II z ziemi ciechanowskiej. Deputat z sejmu 1653 r. na trybunał skarbowy lwowski. W 1680 r. zrezygnował z kasztelanii ciechanowskiej na rzecz swojego syna Jakuba (†1737). W 1695 r. brał udział w podziale majątku po Wojciechu. Oprócz wspomnianego Jakuba miał jeszcze trzech synów: Jana, Wojciecha i Pawła, sędziego ziemskiego ciechanowskiego. Córkę, Ludwikę, wydał za Marcina Gołyńskiego, łowczego ciechanowskiego⁶³.

Jakub Krasieński (1680–1720)

Jakub Krasieński, syn Dominka, zasiadał w fotelu kasztelana ciechanowskiego w 1680 r.⁶⁴, żonaty z Barbarą z Łabiszyna Kuklińską. Z kasztelanii ciechanowskiej

⁶¹ A. Boniecki, op. cit., s. 201.

⁶² Nazwa linii pochodzi od urzędu oboźnego królewskiego, sprawowanego przez Kazimierza Krasieńskiego (1725–1802). Linia ta bywa też nazywana „radziejowicką” od Radziejowic, które to również otrzymał wspomniany Kazimierz Krasieński jako posag Anny Ossolińskiej. Kazimierz był w prostej linii prawnukiem Dominka.

⁶³ Archiwum Narodowe w Krakowie, *Zbiór Edmunda Diehla*, sygn. 184; A. Boniecki, op. cit., s. 202.

⁶⁴ *Ibidem*; *Krasieńscy*, [w:] *Encyklopedia Orgelbranda*, s. 966.

zrezygnował w 1720 r., wówczas kasztelania przeszła w ręce Antoniego Floriana Radziwińskiego herbu Lubicz (†1728), tym samym Jakub był ostatnim kasztelanem ciechanowskim z rodu Krasieńskich. Najstarszy syn Jakuba Antoni (†1762) został kasztelanem zakroczymskim, zaś wnuk Kazimierz oboźnym koronnym⁶⁵. Dwaj kolejni synowie Jakuba wybrali stan duchowny, a mianowicie Paweł został kanonikiem regularnym laterańskim w opactwie czerwińskim, a Jan Chryzostom został biskupem sufraganiem chełmskim w 1748 r.⁶⁶

Fot. 11. Jakub Krasieński, kasztelan ciechanowski. Drzewo genealogiczne rodu Krasieńskich. Litografia, kopia miedziorytu W. Siennicki (1772). Biblioteka Narodowa, sygn. G.53531.

Podsumowanie

Kasztelania ciechanowska należała do Krasieńskich od końca XVI wieku do początku wieku XVIII, z przerwą, która jednak była stosunkowo krótka, czyli od roku 1603 do roku 1636. Ogółem w latach 1586–1720 było dwunastu kasztelanów ciechanowskich, w tym ośmiu z rodu Krasieńskich, czyli licznie Krasieńscy

⁶⁵ Brat Kazimierza Jan został jezuitą (A. Boniecki, op. cit., s. 202).

⁶⁶ A. Boniecki, op. cit. s. 202, K. Niesiecki, op. cit. t. 5, s. 369-370; W.J. Górczyk, *Prepozytura kanoników regularnych laterańskich w Krasnem na Mazowszu (1681–1819), fundacji Krasieńskich herbu Ślepowron*, „Nasza Przeszłość” 2019, t. 132, s. 212-213; J. Staszewski, *Krasieński Jan Chryzostom Stanisław*, [w:] PSB, t. 15, s. 182.

stanowili 2/3 wszystkich kasztelanów ciechanowskich w tym okresie. Od 1569 r., kiedy to ustalono hierarchię urzędów senatorskich, do 1795 r. kasztelanów ciechanowskich było dwudziestu, zatem w tym okresie Krasińscy stanowią 40 procent wszystkich kasztelanów ciechanowskich. Urząd ten sprawowali łącznie przez ok. osiemdziesiąt lat. Kasztelania ciechanowska była też tą, po którą Krasińscy sięgali najczęściej. Na drugim miejscu była płocka, gdzie zasiadało pięciu Krasińskich, byli to: Stanisław (1596/1597–1600), wcześniej kasztelan ciechanowski, kasztelan sierpecki; Jan Kazimierz (1646–1648), również wcześniej kasztelan ciechanowski i kasztelan warszawski; Stanisław (1648–1654), wcześniej kasztelan ciechanowski; Gabriel (1654–1676), starosta nowokorczyński i Stanisław Bonifacy (1712–1716), starosta warszawski. Kasztelania płocka była zaliczana do większych zapewniając 71. miejsce w hierarchii senatorów⁶⁷.

Na trzecim miejscu plasowała się kasztelania sierpecka z trzema Krasińskimi: Wojciech (1572–1590), chorąży ciechanowski, cześnik ciechanowski (†1590); Stanisław (1590–1593), wcześniej kasztelan ciechanowski, później plocki i wojewoda plocki; Stanisław (1641), wojski różański, sędzia ziemski ciechanowski (†po 1641)⁶⁸. Kasztelania sierpecka była zaliczana do mniejszych, tak jak ciechanowska, zapewniając 126. miejsce w hierarchii senatorów⁶⁹. Na innych kasztelaniami (warszawskiej, podlaskiej, małopolskiej, wiślickiej, zakroczymskiej, wiskiej) zasiadał tylko jeden Krasiński. łącznie na fotelu kasztelańskim zasiadało szesnastu Krasińskich. Należy pamiętać, że jedna osoba mogła zasiadać na kilku kasztelaniami, oczywiście nie jednocześnie. Oznacza to, że połowa kasztelanów z rodu Krasińskich zasiadała, przynajmniej przejściowo, na fotelu kasztelana ciechanowskiego.

Kasztelania ciechanowska, jak i płocka, zostały w omawianym okresie zdominowane przez Krasińskich, były one atrakcyjne jako urzędy senatorskie. Jednak to nie kasztelanie zapewniały wysoki dochód, ale królewszczyzny. Jak zauważa S. Ciara:

Większość królewszczyzn województwa plockiego skupili w swych rękach Krasińscy, co było zjawiskiem bez precedensu w Koronie, zarówno w badanym przez nas drugim półwieczu XVII w., jak i w czasach saskich⁷⁰.

⁶⁷ F. Koneczny, op. cit., s. 178.

⁶⁸ J. Maciszewski, *Krasiński Stanisław (...) wojewoda plocki*, [w:] PSB, t. 15, s. 192; J. Bąkowa, *Krasiński Stanisław (...) kasztelan sierpecki*, [w:] PSB, t.15, s. 192; B. Paprocki, *Herby rycerstwa polskiego*, Kraków 1858, s. 408-409; T. Gostyński, *Franciszek Krasiński, polityk złotego wieku*, s.112. Krasińscy, [w:] *Encyklopedia Orgelbranda*, s. 965; A. Boniecki, op. cit., s. 194.

⁶⁹ F. Koneczny, op. cit., s. 178.

⁷⁰ S. Ciara, op. cit., s. 78.

Wystarczy wspomnieć, że starostwo płockie, będące najbogatszą królewską czynną w województwie płockim (szacowane na 1044 złp. kwarty) było od 1614 r. w rękach Ludwika Krasińskiego, kasztelana ciechanowskiego, a następnie jego syna Wojciecha, również kasztelana ciechanowskiego, aż do 1691 r., czyli prawie przez cały XVII w. pozostawało w rękach Krasińskich⁷¹. Drugą najbardziej dochodową królewską czynną w tym województwie była tenuta bielska (303 złp. kwarty), która też była w rękach Krasińskich (zresztą wydzielona ze starostwa płockiego w 1646 r.)⁷². Podobnie rzecz wygląda w województwie mazowieckim, gdzie najbardziej dochodowym starostwem było łomżyńskie (3020 złp. kwarty), które od 1652 r. było w rękach Jana Kazimierza Krasińskiego, a później jego syna Jana Dobrogosta do roku 1668⁷³. W tym też województwie Krasińscy weszli w posiadanie starostw niegrodowych np. janowskiego (30 grudnia 1644 r.), przasnyskiego (1652 r.) i opinogórskiego (2 września 1654 r.)⁷⁴.

⁷¹ AGAD, *Metryka koronna*, sygn. MK152, k. 176-176v; sygn. MK 182, k. 274v-275v; sygn. MK 189, k. 1-2; por.: S. Ciara, op. cit., s. 78.

⁷² Dane o dochodach z: S. Ciara, op. cit., s. 78-79. AGAD, *Lustracje*, dz. XVIII, 64, s. 134.

⁷³ Por. ibidem, s. 79; AGAD, sygn. MK 202, k. 94v-96v; sygn. S3, *Księgi Pieczętne (Sigillata) Metryki Koronnej*, k. 165; A. Przyboś, op. cit., s. 180.

⁷⁴ AGAD, *Metryka Koronna*, sygn. MK 189, k. 191-192; sygn. S.7, *Księgi Pieczętne (Sigillata) Metryki Koronnej*, k. 54; sygn. *Lustracje*, dz. XVIII, 64, s. 507-509; A. Przyboś, op. cit., s. 179-180.

Bibliografia

Źródła archiwalne

- Archiwum Główne Akt Dawnych

Metryka Koronna, sygn.: MK 134, MK 135, MK 136, MK 182, MK 186, MK 189, MK 202

Księgi Sądu Referendarskiego, sygn. Ks. Ref. 8

Lustracje, dz. XVIII, sygn. *Lustracje*, dz. XVIII, 64

Księgi Pieczętne (Sigillata) Metryki Koronnej, sygn.: S3, S7

- Archiwum Narodowe w Krakowie

Zbiór Edmunda Diehla, sygn. 184

Źródła drukowane

Elektorów poczet którzy niegdys głosowali na elektów Jana Kazimierza roku 1648, Jana III. roku 1674, Augusta II. roku 1697, i Stanisława Augusta roku 1764 [...], O. Pietruski (wyd.), Lwów 1845.

Inwentarz konstytucy koronnych y W.X. Litewskiego, M.M. Ładowski (wyd.), Lipsk 1773.

Kodeks Dyplomatyczny Księstwa Mazowieckiego, J. T. Lubomirski (wyd.), Warszawa 1863.

Lustracje województwa płockiego 1565–1789, A. Sucheni-Grabowska, S.M. Szacherska (wyd.), Warszawa 1965.

Volumina Legum: Prawa, konstytucje y przywileje Królestwa Polskiego y Wielkiego Xięstwa Litewskiego y wszystkich Prowincyi należących [...] uchwalone, t. 5, Warszawa 1738.

Opracowania

- A. Boniecki, *Herbarz polski*, cz. 1. *Wiadomości historyczno-genealogiczne o rodach szlacheckich*, t. 12, Warszawa 1908.
- A. Borkiewicz-Celińska, *Osadnictwo ziemi ciechanowskiej w XV wieku (1370–1526)*, [w:] *Studia z dziejów osadnictwa*, t. 8, Wrocław–Warszawa–Kraków 1970.
- K. Chtapowski, *Starostowie w Wielkopolsce, na Kujawach i Mazowszu 1565–1696 (materiały źródłowe)*, Warszawa 2007.
- S. Ciara, *Senatorowie i dygnitarze koronni w drugiej połowie XVII wieku*, Wrocław 1990.
- J. Choińska-Milka, *Sejmiki mazowieckie w dobie Wazów*, Warszawa 1998.
- S.J. Duńczewski, *Herbarz wielu domów korony polskiej y W. X. Litewskiego [...]*, t. 1, Kraków [1757]. *Encyklopedia powszechna*, S. Orgelbrand (wyd.), t. 15, Warszawa 1864.
- L. Kieniewicz, *Senat za Stefana Batorego*, Warszawa 2000.
- F. Koneczny, *Dzieje administracji w Polsce w zarysie*, Wilno 1924.
- A.A. Kosiński, *Przewodnik heraldyczny: Monografie kilkudziesięciu znakomitszych znakomitych rodzin*, Kraków 1877.
- S.K. Kossakowski, *Monografie historyczno-genealogiczne niektórych rodzin polskich*, t. 2, Warszawa 1860.
- J. Łempicki, *Herbarz Mazowiecki*, t. 1-2, Poznań 1997.
- K. Modzelewski, *Organizacja gospodarcza państwa piastowskiego X-XIII wiek*, Poznań 2000.
- K. Niesiecki, *Herbarz Polski, powiększony dodatkami z późniejszych autorów, rękopisowi (...)*, J.N. Bobrowicz (wyd.), t. 5 i 7, Lipsk 1840-1841.
- B. Paprocki, *Herby rycerstwa polskiego*, Kraków 1858.
- S. Uruski, *Rodzina. Herbarz szlachty polskiej*, t. 8, Warszawa 1911.
- T. Waga, *Wyciąg z geografii polskiej*, Poznań 1856.
- A. Wolff, *Inwentarz Dokumentów Biblioteki Ordynacji Krasieńskich*, sygn. IV, k. 12, nr 25, [Biblioteka Narodowa].
- A. Wolff, *Studia nad urzędnikami mazowieckimi 1370–1526*, Wrocław–Warszawa–Kraków 1962.

Artykuły

- J. Bąkowa, *Krasieński Ludwik*, [w:] *Polski Słownik Biograficzny*, t. 15, Wrocław–Warszawa–Kraków 1970.
- J. Bąkowa, *Krasieński Stanisław (...) kasztelan sierpski*, [w:] *Polski Słownik Biograficzny*, t. 15, Wrocław–Warszawa–Kraków 1970.
- M. Broniarczyk, *Wykształcenie świeckich senatorów w Koronie za Władysława IV*, „Kwartalnik Historyczny” 2012, nr 2.
- W.J. Górczyk, *Maria Cecylia Krasieńska – wizytka warszawska. Działalność translatorska i wydawnicza klasztoru wizytek warszawskich w drugiej połowie XVII wieku*, [w:] *Herstoria. Autorki i bohaterki tekstów kultury*, red. J. Getka, I. Krycka-Michnowska, Warszawa 2022.
- W.J. Górczyk, *Fundacje kościelne Krasieńskich na Mazowszu. Zarys problematyki*, „Notatki Płockie” 2021, nr 4.
- W.J. Górczyk, *Prepozytura kanoników regularnych laterańskich w Krasnem na Mazowszu (1681–1819), fundacji Krasieńskich herbu Słepowron*, „Nasza Przeszłość” 2019, t. 132.

- W.J. Górczyk, *Wojciech Krasieński (†1691) – starosta płocki, kasztelan ciechanowski i wojewoda mazowiecki*, „Notatki Płockie” 2022, nr 2.
- J. Maciszewski, *Krasieński Stanisław (...) wojewoda płocki*, [w:] *Polski Słownik Biograficzny*, t. 15, Wrocław – Warszawa – Kraków 1970.
- A. Przyboś, *Krasieński Jan Kazimierz*, [w:] *Polski Słownik Biograficzny*, t. 15, Wrocław–Warszawa–Kraków 1970.
- J. Sperka, *Urzędy i urzędnicy administracji państwowej w Polsce do końca XV wieku*, [w:] *Administracja państwowa i samorząd w Polsce w ujęciu historyczno-prawnym. Wybrane zagadnienia*, red. E. Mreńca, P.B. Zientarski, B. Czwojdrak, Warszawa 2018.
- J. Staszewski, *Krasieński Jan Chryzostom Stanisław*, [w:] *Polski Słownik Biograficzny*, t. 15, Wrocław–Warszawa–Kraków 1970.
- A. Sucheni-Grabowska, S.M. Szacherska, *Przedmowa*, [w:] *Lustracje województwa płockiego 1565–1789*, A. Sucheni-Grabowska, S.M. Szacherska (wyd.), Warszawa 1965.
- R. Zieliński, *Województwo Płockie w bezkrólewicach i na elekcjach: część III*, „Notatki Płockie” 1959, nr 4.
- R. Zieliński, *Chronologia senatorów płockich*, „Notatki Płockie” 1958, nr 3.
- T. Żebrowski, *Kościół (XIV-początek XVI w.)*, [w:] *Dzieje Mazowsza*, red. H. Samsonowicz, t. 1, Pułtusk 2006.

CIECHANÓW CASTELLANS FROM THE KRASIŃSKI FAMILY OF THE ŚLEPOWRON COAT OF ARMS

Summary

The castellany of Ciechanów was already in the hands of the Krasieński family in the 16th century. From 1569 to 1795, there were twenty castellans of Ciechanów – eight of them coming from the Krasieński family, who held this office for a total of about eighty years.

Keywords: Krasieński, Mazovia in 17th century, Castellany of Ciechanów